

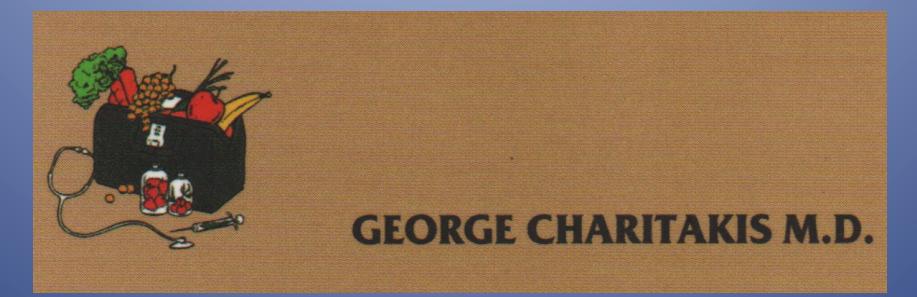

Developments in **Prevention & Therapy** of **Diseases** through Plant Based Diet **Saturday, November 4th 2023** Divani Caravel Hotel, Athens

Επιστημονικό Πρόγραμμα

Συνεδρία ΙΙ Συντονιστής: **Δημήτρης Βλαχάκος** Καθηγητής Παθολογίας - Νεφρολογίας, ΕΚΠΑ

14.15 - 14.45 Η σημασία της διατροφής στην πρόληψη και θεραπεία της στεφανιαίας νόσου
 Γιώργος Χαριτάκης
 Ph.D., Μ.D., Καρδιολόγος, HeartMath Trainer, Πρόεδρος Ημερίδας

ENAPEH E APMOTHE MPOTPAMMATOE LIA TON MPOEDIOPIEMO KINDYNOY KAPAI-ALTEIAKHE NOEOY E EPRAZOMENOYE ETHN O.A. (MPODPOMH ANAKOINQEH).

Χαριτάκης Γ., Μπάμπαλης Δ.

Διαγνωστικό Κέντρο Προληπτικής Ιατρικής Ο.Α. και Καρδιολογικό Τμήμα Γενικού Νοσοκομείου Δυτ. Αττικής.

MULTIFACTORIAL ANALYSIS OF SERUM LIPIDS IN THE PREDICTION OF CORONARY ARTERY DISEASE SEVERITY G.E.Haritakis, G.P.Vyssoulis, M.G.Toutouza, J.N.Skoumas, V.S.Moundaki, P.K.Toutouzas Cardiology Department of Athens University, Hippokration General Hospital, 114 Vas. Sophias Str., 115 27 Athens, Greece.

.

SCIENTIFIC POSTER EXHIBITIONS

CORONARY ARTERY DISEASE

FIRST MANIFESTATION OF CORONARY ARTERY DISEASE (CAD) AMONG CIVIL AVIATION PILOTS IN GREECE: DIMITRIS BABALIS. M.D.; ALEXANDROS TROVAS, M.D.; CONSTANTINOS RALLIS, M.D.; GEORGE HARITAKIS, M.D.; JOHN KOLLIAS, M.D.; Olympic Airways Medical Center, Athens, Greece. ENAPEH EQAPMORNE PORPAMMATOR FIA TON PORAIOPIEMO 63° KINAYNOY KAPAIAFREIAKHE NOROY DE ARYMITRMATIKA ATOMA 63° (PROAPOMH ANAKOINREH)

Χαριτάκης Γ., Μπάμπαλης Δ.

Διαγνωστικό Κέντρο Προληπτικής Ιατρικής Ο.Α. και Καρδιολογικό Τμήμα Γενικού Νοσοκομείου Δυτικής Αττικής.

0100.1000

12-16 MA'I'OY

ΕΠΙΠΕΔΑ ΛΙΠΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΣΕ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΗΝ Ο.Α. ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ. **409**P

Μπάμπαλης Δ., Χαριτάκης Γ., Τροβάς Α.,Μόσχου Φ.,Τσάλας Γ., Γαλαριώτης Κ.

Καρδιολογικό Τμήμα Γεν.Νοσ.Δυτ.Αττικής & Διαγνωστικό Κέντρο Προληπτικής Ιατρικής Ο.Α., Αθήνα.

Fourth International Symposium Cardiovascular Pharmacotherapy

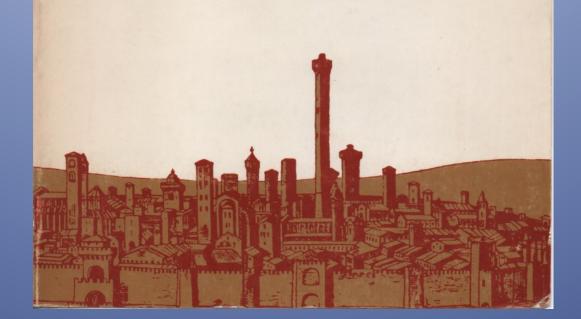
Geneva/Switzerland, April 22 - 25, 1991

EFFECT OF GEMFIBROZIL (G) ON PLASMA LIPID LEVELS IN GREEK DYSLIPIDEMIC MEN.

D.Babalis, A.Trovas, C.Rallis, G.Charitakis, G.Tsalas, and C.Galariotis, Department of Cardiology, West Attikis General Hospital and Olympic Airways Medical Center, Athens, Gra 6th INTERNATIONAL MEETING ATHEROSCLEROSIS AND CARDIOVASCULAR DISEASES

BOLOGNA, OCTOBER 27-28-29, 1986

ABSTRACT BOOK

International Symposium on

CHOLESTEROL CONTROL AND CARDIOVASCULAR DISEASES: PREVENTION AND THERAPY

Promoted by

PROGRAMMA NAZIONALE DI EDUCAZIONE AL CONTROLLO DEL COLESTEROLO Italian Cholesterol Campaign

Milan (Italy), July 7-9, 1987 Hotel Executive, Viale Sturzo, 45

ABSTRACT BOOK

ATHEROSCLEROSIS AND CARDIOVASCULAR DISEASES

L . 1

volume 3 - part B

S. LENZI AND G.C. DESCOVICH editors

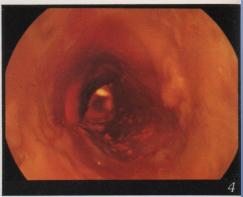
EDITRICE COMPOSITORI - BOLOGNA

ΑΡΤΗΡΙΟΣΚΛΗΡΥΝΣΗ Η ΥΠΟΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΑΘΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΠΛΑΚΑΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΗ

Kaθnynτńς L. A. CARLSON – Stockholm Kaθnynτńς U. ERIKSON – Uppsala Kaθnynτńς A. G. OLSSON – Linköping

ΤΑΞΙΔΙ ΜΕΣΑ ΣΕ ΜΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ

Να το εσωτερικό μιας αορτής, ενώ η κάμερα μετακινείται από την καρδιά μέχρι το σημείο όπου η αρτηρία διαιρείται στα δυο, για να κατευθυνθεί προς τα κάτω άκρα.

Να ένα αιμοφόρο αγγείο, όπως αυτό εμφανίzεται πριν από την ανάπτυξη της αρτηριοσκλήρυνσης (1).

Τα τοιχώματά του είναι ελαστικά και χωρίς καμιά εναπόθεση. Είναι αρκετά γνωστό το γεγονός ότι, σε ορισμένα άτομα n διαδικασία της αρτηριοσκλήρυνσης αρχίζει από την παιδική ηλικία.

Αυτή η διαδικασία μπορεί να παραμείνει σιωπηρή για πολλά χρόνια, χωρίς κανένα κλινικό σημείο.

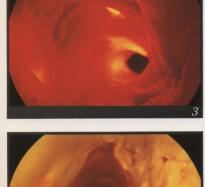
Να η αορτή ενός αρρώστου ηλικίας 50 ετών, ο οποίος πέθανε από έμφραγμα μυοκαρδίου (2-3).

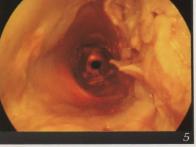
Το τοίχωμα της αρτηρίας έχει αλλοιωθεί σε μεγάλο βάθος από την αρτηριοσκλήρυνση και η διάμετρος του έχει πολύ περιορισθεί σε πολλά σημεία.

Οι αθηρωματικές πλάκες εμφανίzονται καθαρά (4-5-6). Σήμερα θεωρείται ότι η κυριότερη αιτία της διαδικασίας της αρτηριοσκλήρυνσης είναι η ηλικία, σε συνδυασμό με ένα ορισμένο αριθμό άλλων επικίνδυνων παραγόντων.

Οι επικίνδυνοι αυτοί παράγοντες είναι:

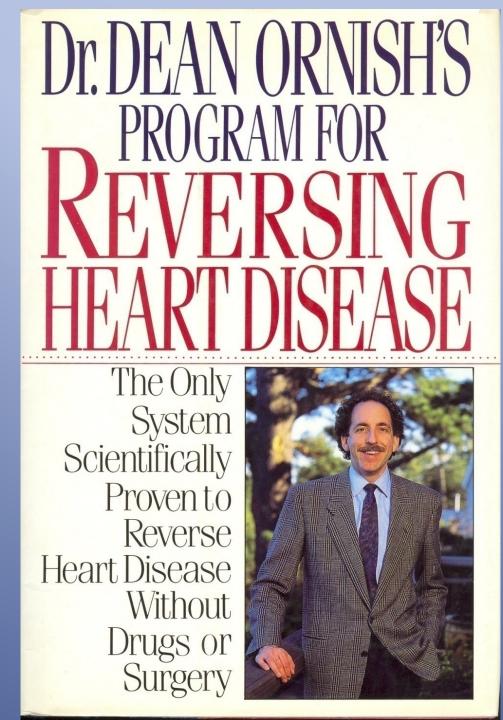
- Η υπερλιποπρωτεϊναιμία,
- Η αρτηριακή υπέρταση,
- Το κάπνισμα,
- Το στρές.

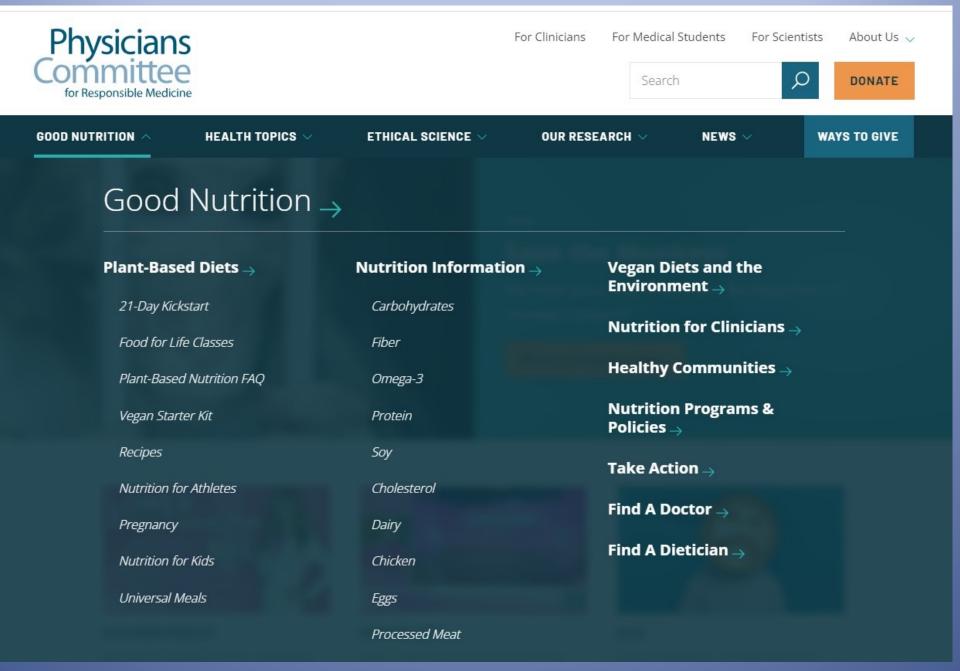

GOOD MEDICINE.

PUBLISHED BY THE PHYSICIANS COMMITTEE FOR HESPONSIBLE MEDICINE [SUMMER 2019] VOL30VIII, NO.3

Injecting TRUTH INTO THE WEIGHT LOSS WARS

CHICKEN: CHICKEN: The Most Contaminated Food Ever?

EDITORIAL

Not Health Food

Supplemental Nutrition Assistance Program (SNAP)

SNAP reduces poverty and food insecurity while stimulating economic growth.

Healthier Food, Healthier People A Prescription for a Better SNAP Program

The Potential of SNAP

THE LATEST IN...

NUTRITION

BREAST CANCER

Plant-Based Diets Reduce Risk for Breast Cancer

Plant-based diets reduce the risk for breast cancer in postmenopausal women, according to research presented at the annual meeting of the American Society for Nutrition. Those women who followed a healthful, plant-based diet of fruits, vegetables, legumes, and whole grains the longest had the least risk of cancer compared with those who ate less-healthy foods or animal products. Those who followed lower-quality diets increased their risk for breast cancer.

Shah S, Mahamat-Salah Y, Ait-Hadad W, Varraso R, Boutron-Ruault MC, Laouali N. Adherence to healthy and unhealthy plant-based diets and risk of breast cancer overall and by hormone receptor and histologic subtypes among postmeropausal women. Abstract presented at: Nutrition 2022, annual meeting of the American Society for Nutrition; June 14-16, 2022; virtual conference.

HIGH BLOOD PRESSURE

Chinese Diets Based on Traditional Plant Foods Reduce Blood Pressure

Research published in *Circulation* shows traditional Chinese diets focused on vegetables, leguines, and grains lower blood pressure. In a randomized trial, Chinese volunteers who began an intervention diet focused on these healthful foods and reduced their intakes of meat, eggs, and salt lowered their blood pressure more than those who followed a control diet that included more meat and sodium. The study occurred in the context of rising meat and dairy intake in China, which has been paralleled by increased prevalence of cardiovascular disease and other diet-related conditions, and suggests the value of a return to healthier, plant-based fare.

Wang Y, Feng L, Zeng G, et al. Effects of cuisine-based Chinese heart-healthy diet in lowering blood pressure among adults in China: multicenter, single-blind, randomized, parallel controlled feeding trial. *Circulation*. 2022;146:1-13. doi:10.1161/ CIRCULATIONAHA.122.059045

ALZHEIMER'S DISEASE

Strawberries Reduce Risk for Alzheimer's Disease

Strawberries may reduce the risk for Alzheimer's disease, according to results published in the *Journal of Alzheimer's Disease*. Those who ate the most strawberries had the highest intake of antioxidant compounds that led to fewer tau tangles in the brain, a sign of cognitive decline, when compared with those who ate the least amount of strawberries.

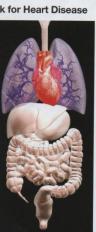
Agarwal P, Holland TH, James BD, et al. Pelargonidin and berry intake association with Alzheimer's disease neuropathology: a community-based study. J Alzheimers Dis. 2022;88(2):653-661. doi:10.3233/JAD-215600

HEART DISEASE Digesting Meat Increases Risk for Heart Disease

A s meat is digested in the intestinal tract, gut microbes produce chemicals that increase the risk for heart disease, according to a study published in Arteriosclerosis, Thrombosis, and Vascular Biology. Research participants increased their risk for heart disease by 22% for every serving of meat consumed per day.

Wang M, Wang Z, Lee Y, et al. Dietary meat, trimethylamine n-oxide-related metabolites, and incident cardiovascular disease among older adults: the Cardiovascular Health Study. *Arterioscler Thromb* Vasc Biol. Published online August 1, 2022. doi:10.1161/ATVBAHA.121.316533

Vegetarian starter kit

Instructions

Χορτοφαγικός οδηγός για να ξεκινήσετε

τα γιατί και πώς μιας υγιεινότερης διατροφής οδηγίες για τις οδηγίες 4 **Vέες** ομάδες τροφών χρήσιμες συμβουλές για να ξεκινήσετε μια βετζετέριαν διατροφή νόστιμες, χαμηλές σε λιπαρά & χωρίς χοληστερόλη συνταγές .....

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΑΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΎΝΗ ΙΑΤΡΙΚΗ - PHYSICIANS COMMITTEE FOR RESPONSIBLE MEDICINE Μετάφραση στα Ελληνικά: ΜΚΟ ΧΟΡΤΟΦΑΓΙΑ - ΣΤΑΣΗ ΖΩΗΣ

the **NEW** four food groups guidelines

useful tips • • • • • for beginning a vegetarian diet

> delicious Iow-fat, no-cholesterol recipes

424

Διάλογος με έναν ασθενή που δεν έγινε ποτέ*

Σχόλιο Ι.Στ.Π.: Αποτελεί μεγάλο πρόβλημα στην Ιατρική (όσο και αν δεν γίνεται καθόλου αντιληπτό-κατανοητό από τον πληθυσμό) η αξιόπιστη εκτίμηση της καταλληλότητας θεραπευτικών μεθόδων. Για άγνωστους λόγους, ορισμένες μέθοδοι που για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα θεωρούνται (με πλήθος μελετών) αποτελεσματικές και ακίνδυνες, ανακηρύσσονται ξαφνικά σαν μη αποτελεσματικές και όχι ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

YNAPKTH IATPIKH

Ι.Στ.Παπαδόπουλος

(Δυσάρεστες) καταστάσεις δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν με το να αγνοούνται

Aldous Huxley

AOHNA 2000

ΗΛΙΚΙΑ (χρόνια)	ΠΙΘΑΝΟΤΗΣ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΑΠΟΦΡΑΞΗΣ ΣΤΙΣ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΕΣ (ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΣΤΕΝΩΣΕΙΣ)			
28	21.8			
30	26			
32	30.7			
34	35.9			
36	41.3			
38	47			
40	52.8			
42	58.5			
44	64.7			
46	68.5			
48	70.8			
50	73.4			
55	79.3			
60	84.1			
65	88			
70	91			

Πιθανότητες να βρει κανείς σημαντικές στενώσεις στις στεφανιαίες λόγω αρτηριοσκλήρωσης σε μια ή περισσότερες αρτηρίες σε άτομα με χοληστερόλη 210 mg% και με φυσιολογικά τριγλυκερίδια.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ 3 ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΜΕΛΕΤΗ	Πενταετής επιδίωση με χειρουργική θεραπεία	Πενταετής επιδίωση με συντηρητική θεραπεία	
Veteran's Study	82%	80%	
European Study	93%	85%	
CASS Study	95%	92%	

	By - pass	Αγγειοπλαστική	Συντηρητική Θεραπεία
- Χειρουργική θνησιμότητα	2%	1%	ΜΗΔΕΝ
 Χειρουργική θνησιμότητα σε ηλικιωμένους 	5%	ter de la company de la com La company de la company de	Alipakee ce
- Χειρουργικές επιπλοκές	13%	10%	ΜΗΔΕΝ
- Διεγχειρητικό έμφραγμα	5%	5%	ΜΗΔΕΝ
- Πιθανότητες μετάγγισης	NAI	OXI	OXI
 Προσωρινή εγκεφαλική βλάβη από μηχανή εξωσωματικής κυκλοφορίας 	100%	ΜΗΔΕΝ	ΜΗΔΕΝ
 Παραμένουσα εγκεφαλική βλά- βη από τη μηχανή εξωσωμα- τικής κυκλοφορίας 	15%	ΜΗΔΕΝ	ΜΗΔΕΝ
- Πρόωρη απόφραξη	20%	30%	ΜΗΔΕΝ
- Χειρουργικός πόνος και στρες	100%	100%	ΜΗΔΕΝ
 Στρες της οικογένειας από την επέμβαση 	100%	100%	ΜΗΔΕΝ
- Επιβίωση (5ετής)	90%	86 - 90%	86%
 Αρχική ανακούφιση από τη στηθάγχη 	ΑΡΙΣΤΗ	ΑΡΙΣΤΗ	ΑΡΙΣΤΗ
 Απαραίτητες οι αλλαγές στη διατροφή και τον τρόπο ζωής 	NAI	NAI	NAI
 Επιτάχυνση της αρτηριοσκλή- ρωσης από την επέμβαση 	NAI	NAI	OXI
 Επιβράδυνση ή σταμάτημα της αρτηριοσκλήρωσης 	OXI	OXI	NAI
 Μελέτες που θα δείξουν στο μέλλον περισσότερα ωφέλη 	OXI	ΠΙΘΑΝΟΝ	NAI

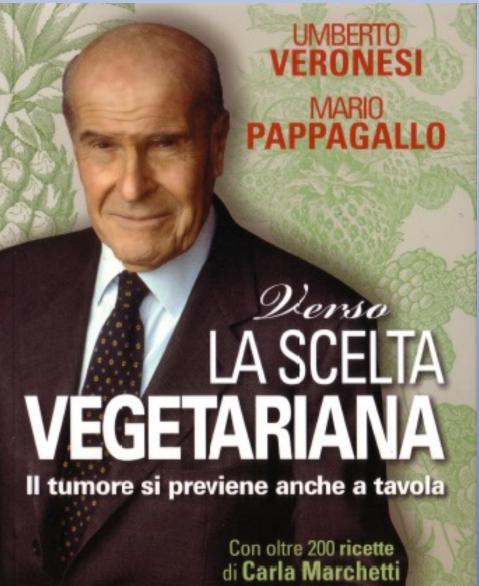
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΑ ΝΟΣΟ

Vegetarian or vegan diets and blood lipids: a metaanalysis of randomized trials

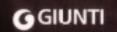
- Caroline A Koch, Emilie W Kjeldsen, Ruth Frikke-Schmidt Author Notes
- European Heart Journal, Volume 44, Issue 28, 21 July 2023, Pages 2609–
   2622, <u>https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad211</u>
- Published:
- 24 May 2023
- Article history

Conclusion

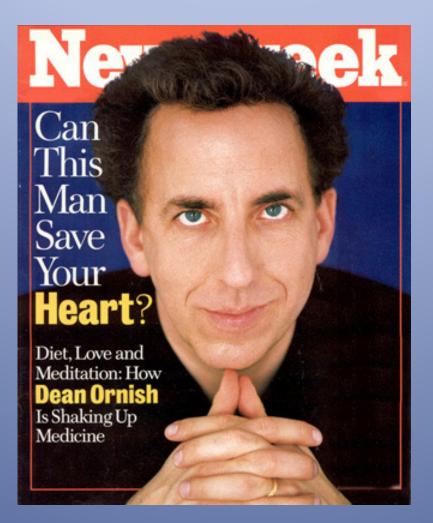
 Plant-based diets have the potential to lessen the atherosclerotic burden from atherogenic lipoproteins and thereby reduce the risk of cardiovascular disease.

di Car

Reversing Heart Disease with Diet

Ornish D, Brown SE, Scherwitz LW, et al. Can lifestyle changes reverse coronary heart disease? *Lancet*. 1990;336:129-133.

The Lifestyle Heart Trial

- A low-fat, vegetarian diet
- Modest exercise
- No smoking
- Stress management

Evidence-Based Eating Patterns for Heart Disease

Learning Objectives

- Recognize the current rates of heart disease and the mechanisms behind the disease process.
- Understand the therapeutic effects of a plantbased dietary pattern for heart disease.
- Be able to convey useful dietary information or resources to a patient with or at risk for heart disease.

Epidemiology

Epidemiology

1 in every 4 deaths in the U.S. is due to heart disease

Roger VL, Go AS, Lloyd-Jones DM, et al. Heart Disease and Stroke Statistics--2012 Update: A Report From the American Heart Association. *Circulation*. 2012.125:e2-e220.

Epidemiology

Leading cause of death in both men and women.

 Of all the different types of heart disease, coronary heart disease is the leading cause of death.

Roger VL, Go AS, Lloyd-Jones DM, et al. Heart Disease and Stroke Statistics--2012 Update: A Report From the American Heart Association. *Circulation*. 2012.125:e2-e220.

Major Modifiable Risk Factors

- Smoking
- High blood cholesterol
- High blood pressure
- Overweight/obese
- Sedentary
- Diabetes

Why Do We Have Cholesterol?

The liver makes one gram of cholesterol each day, meaning no cholesterol is needed from the diet.

Raw material for making hormones (estrogens, testosterone).

Key ingredient in cell membranes.

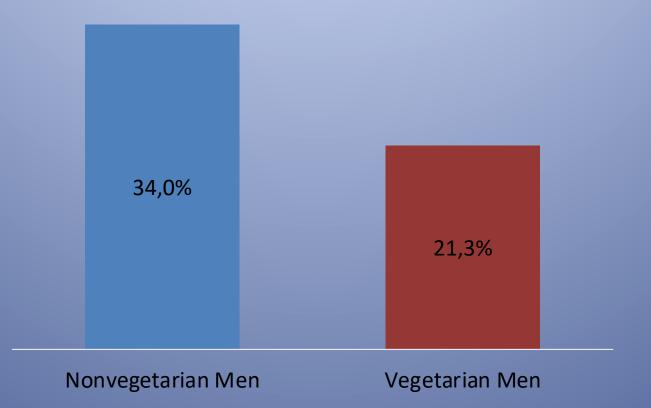
Needed in the production of bile acids.

Evidence for a Plant-Based Diet

Seventh-Day Adventists

Risk of ischemic heart disease

Lifetime risk of ischemic heart disease is lower in vegetarians.

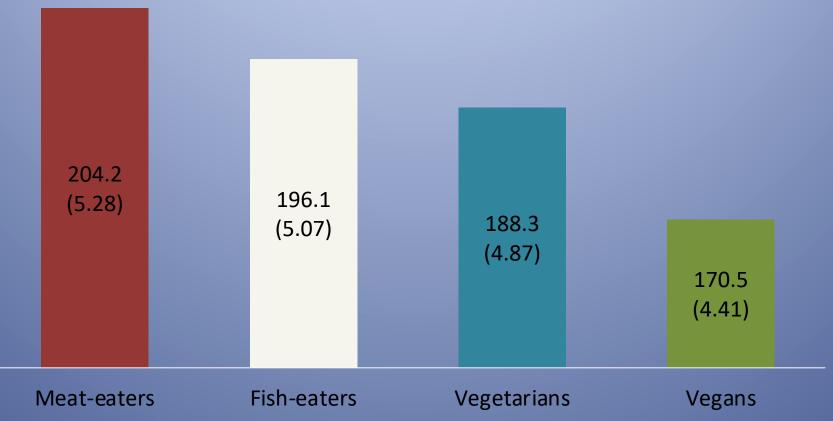

Fraser GE. Associations between diet and cancer, ischemic heart disease, and all-cause mortality in non-Hispanic white California Seventh-day Adventists. *Am J Clin Nutr*. 1999;70:532S-538S.

Total cholesterol mg/dL (mmol/L)

The more plant-based the diet the lower a person's cholesterol levels are

Bradbury KE, Crowe FL, Appleby PN, Schmidt JA, Travis RC, Key, TJ. Serum concentrations of cholesterol, apolipoprotein A-I and apolipoprotein B in a total of 1694 meat-eaters, fish-eaters, vegetarians and vegans. *Eur J Clin Nutr*. 2014;68:178-183.

Meta-Analysis Results

 Vegetarian diets effectively lower total cholesterol, LDL, HDL, and non-high-density lipoprotein cholesterol.

 Making the diet a nonpharmaceutical therapy for managing dyslipidemia, especially hypercholesterolemia.

What Elevates LDL Cholesterol?

- Saturated and trans fats
- Dietary Cholesterol

Cholesterol in Foods

- Not the same as fat
- Found in animal products
- Mainly in the *lean* portion of meat
- Essentially no cholesterol in plants
- Zero biological need for dietary cholesterol

Why Plant-Based?

- Highly effective for reducing cardiac risk factors
- Reduces risk for heart disease, cancer, and obesity

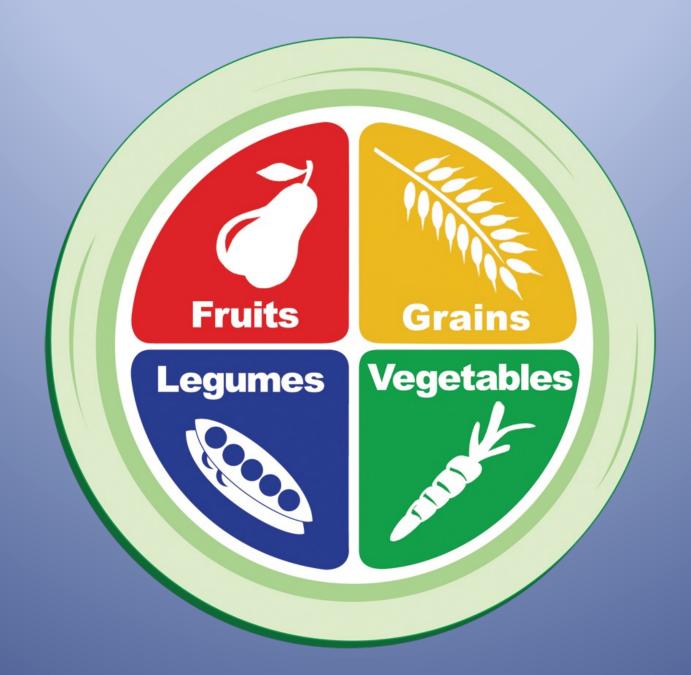
Craig WJ, Mangels RA. Position of the American Dietetic Association: vegetarian diets. *J Am Diet Assoc*. 2009;109:1266-1282.

What to Eat?

- Avoid cholesterol intake.
- Decrease fat intake, especially saturated and trans fats.
- Increase fiber intake, especially soluble fiber.
- Eat a plant-based diet.

Soluble Fiber

- Great sources :
  - Oats
  - Barley
  - Apples (with skin)
  - Sweet potato (with skin)
  - Beans
  - Oranges

Lipid Goals

Evidence suggests that having a total cholesterol of ≤ 150mg/dl is highly protective against a MI.

Dropping LDL targets remains controversial.

AHA/ACC have recommended dropping these goals.

Stone N, Robinson J, Lichtenstein A et al. 2013 ACC/AHA Guideline on the Treatment of Blood Cholesterol to Reduce Atherosclerotic Cardiovascular Risk in Adults. *Circulation*. 2013;129(25 suppl 2):S1-S45. Esselstyn CB Jr, Ellis SG, Medendorp SV, Crowe TD. A strategy to arrest and reverse coronary artery disease: a 5-year longitudinal study of a single physician's practice. J Fam Pract.1995;41(6):560-8.

Lowering LDL

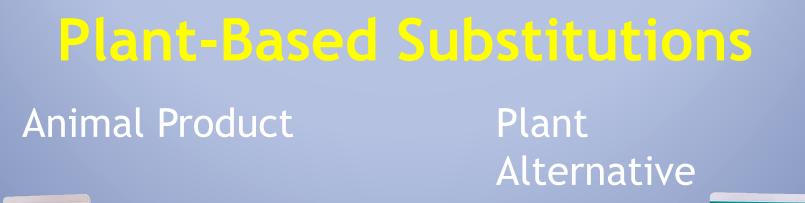
 Avoid: meat, dairy, eggs, hydrogenated oils, tropical oils

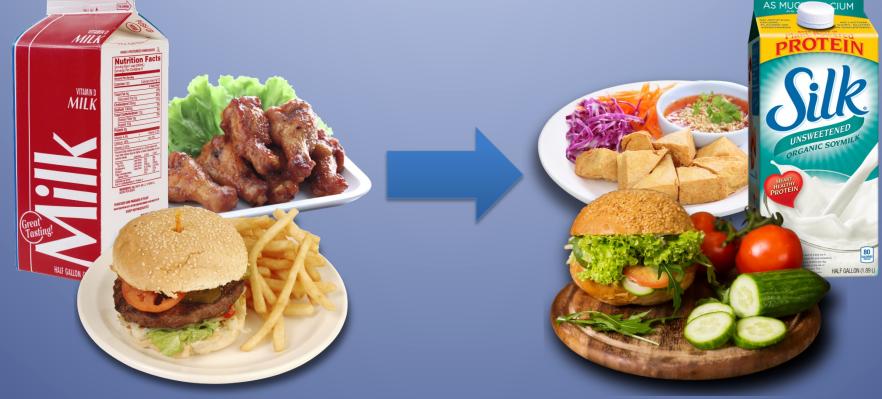
• Increase: oats, beans

Boosting HDL

- Exercise
- Vitamin C-rich foods

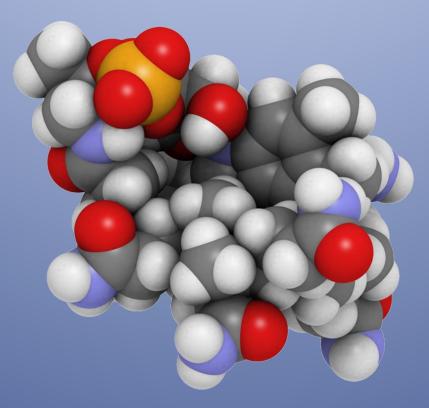
Healthful Sources of Protein

Halton TL, et al. Low-carbohydrate-diet score and risk of type 2 diabetes in women. *Am J Clin Nutr* . 2008;87:339-346.

Vitamin B12 (Cobalamin)

Produced by microorganisms - plants and animals can not synthesize B12.

Vitamin B12

- RDA for adults: 2.4 mcg.
- Supplements for anyone over age 50 or on vegan diet.

